

**ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

**СУДОВА РЕФОРМА В УКРАЇНІ:
РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Матеріали науково-практичної конференції
18 листопада 2016 року**

Київ 2017

УДК 347.97/99(477)
С 90

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту законодавства Верховної Ради України
(протокол № 14 від 27 грудня 2016 року)*

Судова реформа в Україні: реалії та перспективи. –
С 90 К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2017. –
479 с.

ISBN ь ь ь ь

Збірка «Судова реформа в Україні: реалії та перспективи» містить матеріали доповідей і тез виступів учасників науково-практичної конференції Інституту законодавства Верховної Ради України (18 листопада 2016 року), де обговорювалися теоретичні та практичні проблеми удосконалення законодавства щодо судочинства та судоустрою в Україні.

Збірка буде корисною для народних депутатів України, органів судової влади, працівників Апарату Верховної Ради України, інших органів державної влади, науковців і всіх, хто цікавиться питаннями розвитку національного законодавства.

УДК 347.97/99(477)

Тези та доповіді друкуються в авторській редакції.

© Автори, 2017

© Інститут законодавства

Верховної Ради України, 2017

ISBN ь ь ь ь

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	10
------------------	-----------

І. ПРАВОВІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ	12
--	-----------

Копиленко О. Л., Мінченко Р. М. Про доцільність та необхідність створення Вищого спеціалізованого суду – Вищого суду з питань інтелектуальної власності	12
--	----

Баулін Ю. В. Реформа конституційного судочинства в Україні: імплементація європейського досвіду	19
--	----

Князевич Р. П. Питання законодавчого забезпечення реалізації конституційних змін щодо правосуддя	27
---	----

Красовський К. Ю. Виміри судової реформи. Імплементація конституційних змін в частині правосуддя	32
---	----

Олійник О. М. Нові тенденції розвитку цивільного та господарського судочинства України	36
---	----

Оніщенко Н. М. До питання про розширення системи джерел права	43
--	----

Погрібний С. О. Оптимізація цивільного процесу України: шляхи та напрями до усунення причин та умов зволікання в розгляді цивільних справ	49
--	----

Селіванов А. О. Конституційний «правовий реалізм» і судова правотворчість	60
--	----

Сліденко І. Д. Конституційний контроль у контексті судової реформи	64
---	----

Смокович М. І. Вплив конституційної реформи на розвиток адміністративної юстиції в Україні 68

Ткачук О. С. Проблеми єдності і гармонізації процесуального законодавства 80

Янчук А. О. Актуальні питання судової реформи в умовах конституційних перетворень в Україні 86

**ІІ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО,
ЦИВІЛЬНОГО, КРИМІНАЛЬНОГО,
АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО
ПРОЦЕСІВ 92**

Барабаш Т. М. Кримінальні процесуальні аспекти законодавчого забезпечення судової реформи 92

Базов В. П. Судова влада сучасної України в контексті доктрини правової держави 102

Белікова С. О. Новації та проблемні питання правового регулювання законодавства, спрямованого на захист прокурором інтересів держави 108

Белов Д. М., Коцкулич В. В. Генеза наукової думки про особливості та структуру правосвідомості судді в національній юриспруденції 116

Бисага Ю. М., Лакатош Н. Й. Визначення поняття «ювенальної юстиції»: сучасні наукові погляди 127

Волошин Ю. О., Кулик С. В. Деякі аспекти реалізації конституційної реформи у сфері правосуддя в контексті європейських стандартів 143

Воротін В. Є. Судова система як об'єкт державного управління та регулювання в Україні 154

Гарбовський Л. А. Щодо питання застосування конфіскації майна в Україні	159
Глиняна К. М. Судові та альтернативні способи регулювання сімейних спорів за законодавством Англії та України	163
Глуценко С. В. Щодо організації судустрою України: перша спроба аналізу	169
Голубєва Н. Ю. Електронний договір як доказ у цивільному процесі	175
Гонгало Р. Ф. Історія становлення і розвитку Верховного Суду України	180
Гошовська Ю. В. Складання клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру щодо неповнолітніх на стадії досудового розслідування	187
Гріненко О. О. Практика Європейського суду з прав людини у сфері ефективних розслідувань та законодавство України	192
Дрішлюк А. І. Реалізація права на апеляційне оскарження в контексті вдосконалення цивільного процесуального законодавства України: на шляху подолання процесуальних зловживань	197
Задорожня Г. В. Установча компетенція Президента України в контексті судової реформи	207
Ізарова І. О. Реформа цивільного процесу ЄС – досвід для України	212
Какауліна Л. М. Деякі питання міжнародно-правових стандартів статусу суддів	225

Кізлова О. С. Проблеми розмежування майнової поруки та поруки у судовій практиці	230
Клименко О. М. Система виконання судових рішень: проблеми та шляхи реформування	239
Козьяков І. М., Сердюк П. П. Сучасні проблеми конституційного статусу прокуратури	245
Комарніцька О. Б. Процесуальне керівництво прокурором досудовим розслідуванням у випадку нікчемності повідомлення особі про підозру	257
Кондрат'єва Л. А. Методи дослідження інституту участі прокурора в цивільному процесі	264
Кужко О. С. Особливості звернення до виконання рішень іноземного та міжнародного комерційного арбітражів у рамках розділу 8 Цивільного процесуального кодексу України	270
Кузьменко В. Б. До питання про право народних депутатів України на судовий захист інтересів своїх виборців (на матеріалах практики адміністративного судочинства України)	277
Левицька Л. В. Конституційні засади оновлення судової системи України	282
Лічман Л. Г. Деякі пропозиції щодо новацій у цивільному процесуальному законодавстві України (на прикладі запровадження інституту врегулювання спору за участі судді)	290
Линник О. В. Дотримання положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод – запорука вдалого функціонування судової системи України	295

Люлько С. П., Шамара О. В. До питання про регламентацію моніторингу способу життя	300
Мінченко Д. А. Особливості визнання та виконання рішень українських судів в Англії	306
Мельник В. М. Децентралізація і права людини у конституційному судочинства країн Південної Азії	312
Мілевський О. П., Барабаш М. В. Моніторинг ефективності нормативно-правового урегулювання підготовчого судового провадження у кримінальному процесі	322
Морозова С. Є. Масові позови – перспективи запровадження в Україні	332
Муза О. В. Підвідомчість та підсудність справ адміністративної юрисдикції у контексті судово-правової реформи	343
Назаров В. В. Ефективність та законність роботи судів як головні постулати судової реформи	354
Оржаховська А. А. Судова влада в механізмі захисту конституційних прав дитини в Україні	365
Погорєлова А. І. Формування громадянської правосвідомості і правової культури в контексті судової реформи в Україні	370
Прилуцький С. В. Інститут незмінюваності суддів: конституційно-правове регулювання та проблеми реалізації в Україні	375
Стрельченко О. Г., Загрива Х. О. Адміністративно-правовий статус адвоката як суб'єкта адміністративного судочинства	389

Токарчук Л. М. Передбачувані проблеми розгляду справ про усиновлення у зв'язку з реформуванням цивільного процесуального законодавства 393

Чванкін С. А. Успіхи та проблеми впровадження проекту «Електронний суд» у Київському районному суді м. Одеси 397

Черемнова А. І. Система судів цивільної юстиції у світлі судової реформи 404

Цимбал П. В., Омельчук Л. В. Реалізація принципу спеціалізації в контексті судової реформи України 407

Щербанюк О. В. Принципи захисту прав людини та ефективність конституційного судочинства 411

ІІІ. ОКРЕМІ ПИТАННЯ СУДОУСТРОЮ ТА СУДОЧИНСТВА (Трибуна Молодого Вченого) 418

Джуринський О. В. Деякі питання вирішення податкових спорів за участю юридичних осіб 418

Косткіна Ю. О. До питання нормативного визначення складу Вищої ради правосуддя 432

Матієк Л. Л. Питання участі сторони обвинувачення в підготовчому провадженні 436

Пономарьова О. О. Реформування Вищого господарського суду України: ліквідація чи реорганізація у касаційний господарський суд? 439

Селіванов О. А. Конституційне правосуддя в історичному контексті утвердження української державності 443

Стецков Д. Д. Удосконалення взаємодії державних судів та міжнародного комерційного арбітражу	446
Харковець Ю. М. Удосконалення інституту судових рішень у кримінальному провадженні у контексті реформування судочинства в Україні	452
Ющенко Т. В. Актуальні проблеми процесуальної правосуб'єктності територіальної громади в адміністративному судочинстві України	463

Дар'я Анатоліївна МІНЧЕНКО,
магістр міжнародного бізнес права
Лондонського університету Королеви Марії,
юрист Юридичної фірми «Юрлайн»

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ УКРАЇНСЬКИХ СУДІВ В АНГЛІЇ

Судові рішення, що набрали законну силу, є обов'язковими для усіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та громадян і підлягають виконанню на території усієї країни, судом якої було винесене таке рішення. В той же час, світова глобалізація та невідпинний розвиток міжнародної комерції та торгівлі призводить до того, що часто винесення судового рішення та його фактичне виконання трапляються у різних країнах.

Питанню визнання та виконання іноземних судових рішень в Україні присвячено чимало праць та досліджень, проте тема визнання та виконання рішень українських судів за кордоном позбавлена детального вивчення і тому є досить цікавою для обговорення.

Враховуючи те, що Лондон має статус одного з найбільших фінансових центрів світу, варто розглянути Англію як одну з юрисдикцій, в якій приводяться до виконання рішення українських судів.

Іноземні судові рішення можуть бути виконані в Англії та Уельсі у відповідності до певних встановлених режимів, застосування яких залежить від юрисдикції суду, який прийняв таке судові рішення.

1) Режим Сполученого Королівства – застосовується для виконання судових рішень судів Шотландії та Північної Ірландії;

2) Європейський режим – застосовується для виконання судових рішень судів країн Європейського Союзу та деяких країн Європейської Асоціації Вільної Торгівлі;

3) Режим, встановлений певними законодавчими актами (наприклад, Акт про відправлення правосуддя 1920 р., Акт про іноземні судові рішення (взаємне виконання) 1933 р.) – застосовується для виконання судових рішень судів більшості країн Співдружності Націй¹;

4) Режим загального права (англ. *common law*) – застосовується для виконання судових рішень, винесених судами усіх інших країн, наприклад США, Японія, країни СНД, зокрема Україна.

За відсутності міжнародного договору, процедура виконання судового рішення іноземного суду розпочинається з подання окремого позову до англійського суду. Англійські суди розглядають іноземне судове рішення як таке, що створює боргові відносини між сторонами та не вимагає перегляду справи по суті спору у цілому.

Якщо відповідач розташований за кордоном, необхідно отримати судовий дозвіл на відправлення позову до відповідача поза межі юрисдикції. Той факт, що позов подано з метою приведення до виконання іноземного судового рішення є підставою, на якій суд може відправити позов за межі юрисдикції. Не дивлячись на те, що зазвичай такий дозвіл видається на розсуд суду, він часто надається якщо боржник має активи в цій юрисдикції, тобто в Англії.

Для того, щоб судове рішення, яке було винесене на території іншої країни, могло бути виконане в Англії відповідно до норм загального права, таке судове рішення повинно відповідати наступним критеріям:

1) Судове рішення повинно бути остаточним та безумовним. Якщо іноземне судове рішення підлягає апеляційному перегляду в судах тієї ж юрисдикції, в якій воно було винесене, то англійські суди як правило призупиняють

¹ Акт про іноземні судові рішення (взаємне виконання) (Foreign Judgments (Reciprocal Enforcement) Act, 1933, с. 13. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1933/13/pdfs/ukpga_19330013_en.pdf

провадження щодо виконання рішення до закриття апеляційного провадження у цій справі.

2) Позов та судові рішення повинно стосуватися визначеної грошової суми, або певних матеріальних благ, а не виконання певних дій. Однак іноземні судові рішення, що стосуються сплати податків, пені та інших штрафів, а також судові ухвали про забезпечення позовних вимог, тимчасові ухвали, а також ухвали про відхилення позову можуть бути визнані англійським судом, але не можуть бути виконані в Англії згідно режиму загального права.

3) Іноземний суд мав юрисдикцію розглядати дану справу згідно з правилами, які встановлені англійським правом для такої категорії справ. Відповідно до норм англійського права, іноземний суд має юрисдикцію для винесення судового рішення, яке може бути визнано та виконано в Англії, якщо:

а) на початок розгляду судової справи відповідач знаходився в країні іноземного суду;

б) відповідач погодився на юрисдикцію іноземного суду шляхом згоди, або шляхом участі у справі.

За нормами англійського права юридична особа вважається такою, що знаходиться в країні, якщо (i) особа має встановлене місце самостійного ведення бізнесу в цій країні та дійсно веде власний бізнес в цій країні та/або (ii) представник юридичної особи веде бізнес такої компанії в цій країні більше ніж мінімальний період часу.

Відповідач вважається таким, який погодився на юрисдикцію іноземного суду у наступних випадках:

- якщо відповідач дійсно вибрав іноземний суд, що вбачається з факту приймання участі у розгляді справи у якості позивача у іноземній судовій справі;

- якщо відповідач приймав участь у розгляді іноземної судової справи (тільки якщо метою його появи було не оспорування іноземної судової юрисдикції або захист або звільнення майна з-під арешту); або

- якщо сторони погодились, що будь-які спори між ними повинні розглядатися судами певної іноземної країни, англійські суди будуть вважати їх такими, що погодились на юрисдикцію іноземного суду.

Якщо відповідач надав пояснення по суті спору, а також заперечував проти юрисдикції суду, відповідач все ж буде мати право заявляти, що він не погоджувався на юрисдикцію іноземного суду. Однак, якщо відповідач заперечував проти позову по суті спору коли не було необхідності оспорювати юрисдикцію, англійські суди скоріше прийдуть до висновку, що шляхом заперечення позову *по суті* відповідач погодився на юрисдикцію іноземного суду.

Загалом, якщо англійський суд буде вважати, що судове рішення є остаточним та іноземний суд мав юрисдикцію розглядати цей спір, сторонам буде важко уникнути визнання та виконання іноземного судового рішення. Виконання судового рішення може бути уникнете тільки в деяких випадках, що визначені далі.

Іноземне судове рішення, що було отримано шляхом шахрайства не може бути визнане та виконане в Англії, не зважаючи на те, хто здійснив шахрайство: суд, або сторона провадження. У справі *Commercial Innovation Bank Alfa Bank v Kozeny [2002] UK PC 66* рішення, винесене у російському суді не було виконане в Англії тому що відповідач стверджував, що судове рішення було отримане обманним шляхом оскільки позивач приховав певні документи від відповідача. Виконання російського рішення в Англії було призупинено, доки справа переглядалась в апеляційному порядку і до тих пір, поки не був вирішений судовий спір стосовно шахрайства¹.

¹ Commercial Innovation Bank Alfa Bank v Kozeny [2002] UK PC 66 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.bailii.org/cgi-bin/format.cgi?doc=/uk/cases/UKPC/2002/66.html&query=\(Commercial\)+AND+\(Innovation\)+AND+\(Bank\)+AND+\(Alfa\)+AND+\(Bank\)+AND+\(v\)+AND+\(Kozeny\)](http://www.bailii.org/cgi-bin/format.cgi?doc=/uk/cases/UKPC/2002/66.html&query=(Commercial)+AND+(Innovation)+AND+(Bank)+AND+(Alfa)+AND+(Bank)+AND+(v)+AND+(Kozeny))

Іноземне судове рішення, що протирічить нормам публічного порядку Англії також не може бути приведене до виконання в Англії. Взагалі термін «публічний порядок» відноситься до понять моралі та має на меті запобігти втручання у здійснення судового провадження, хабарництву та будь-якому впливу на прийняття рішення судом.

Взагалі при розгляді питання про виконання іноземного судового рішення англійські суди не розглядають судову справу по суті. Тому іноземне судове рішення не може бути виконане на підставі того, що іноземний суд здійснив помилку при розгляді справи або застосував неправильну норму права. Однак, якщо таке рішення, винесене судом іноземної держави, не відповідає аналогічному рішенню англійського суду, то суд може відмовити у визнанні іноземного судового рішення, спираючись на те, що таке визнання та виконання буде суперечити нормам публічного порядку Англії. В той же час, якщо питання публічного порядку було розглянуто іноземним судом (або правила публічного порядку іноземної держави суттєво схожі з англійським правом), висновок іноземного суду може запобігти виникненню цього питання у англійському суді.

Іноземне судове рішення не може бути приведене до виконання англійським судом, якщо під час судового розгляду справи у іноземному суді було порушено принципи природного права, наприклад сторона-боржник не була повідомлена про розгляд справи належним чином. При розгляді справи *Merchant International Company Ltd v Natsionalna Aktsionerna Kompaniia Naftogaz* [2012] EWCA Civ 196 апеляційний суд відмовив у визнанні рішення українського суду на підставі того, що воно містило грубе порушення принципу правової визначеності, що суперечить статті 6 Європейської Конвенції з прав людини¹.

¹ *Merchant International Company Ltd v Natsionalna Aktsionerna Kompaniia Naftogaz* [2012] EWCA Civ 196 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2012/196.html>

Окрім того, англійськими судами не може бути визнане рішення, що стосується сплати податків, пені та інших штрафів. Це застереження про штрафи, які є винятком при виконання іноземного судового рішення, зазвичай стосується будь-яких сум, що підлягають сплаті до держави¹. Проте наприклад у справі *JSC VTB Bank v Skurikhin and others* [2013] EWHC 271 (Comm) суд вирішив, що такий виняток стосується також збитків, що стягуються зі сторони учасника процесу з метою покарання такої сторони, навіть якщо ці суми не мають бути сплачені до державного бюджету. Відповідно до фактів цієї справи про виконання рішення суду Російської Федерації на території Англії, англійський суд відмовився винести ухвалу про виконання рішення в тій частині, що стосувалася таких штрафів, і що не стосувалася реальних збитків або тих збитків, що могли бути передбачені стороною².

Вищевказані виняткові випадки зазвичай вважаються такими, що важко встановити. Проте, не дивлячись на недостатність нормативного врегулювання взаємного виконання рішень між Сполученим Королівством та країнами СНД, виконання рішень судів країн СНД, які стосуються матеріальних благ, є остаточними та були винесені судом, що мав юрисдикцію на розгляд такого судового спору, все одно є можливим.

Зазвичай англійські суди охоче приймають рішення про визнання та виконання іноземних судових рішень, і ця процедура є досить швидкою та економічно ефективною. Тому при виконанні судового рішення, винесеного українським судом, будь-яка сторона рішення має розглянути, чи має сторона-боржник по справі активи у Великобританії, та якщо так, має розглянути процедуру виконання іноземного судового рішення в англійському суді.

¹ Enforcement of Foreign Judgments, England & Wales, International Comparative Legal Guide, 10.03.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iclg.co.uk/practice-areas/enforcement-of-foreign-judgments/enforcement-of-foreign-judgments-2016>

² JSC VTB Bank v Skurikhin and others [2013] EWHC 271 (Comm) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cisarbitration.com/wp-content/uploads/2014/03/Enforcement-of-Russian-Judgments-in-England.pdf>

Науково-практичне видання

**Судова реформа в Україні:
реалії та перспективи**

Матеріали науково-практичної конференції
18 листопада 2016 року

Тези та доповіді друкуються в авторській редакції

Комп'ютерна верстка І. С. Коломієць

Підписано до друку 16.01.2017 р.
Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 29,94. Обл.-вид. арк. 20,43.

Надруковано в «МП Леся».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи серія ДК № 892 від 08.04.2002.
«МП Леся»
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: + 38 050 469 7485, 407 6197
E-mail: lesya3000@ukr.net